

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। वैश्वानरोऽग्निः। त्रिष्टुप्।

प्र सम्राजो असुरस्य प्रशस्तिं पुंसः कृष्टीनामनुमाद्यस्य।

इन्द्रस्येव प्र तवसस्कृतानि वन्दे दारुं वन्दमानो विवक्त्रि ॥ ७.००६.०१

दारुम्- बन्धनानां विदारकम्। वन्दे- नमामि स्तौमि च। सम्राजः- स्वामिनः। असुरस्य- प्राणदस्य। पुंसः- पुरुषोत्तमस्य। अनुमाद्यस्य- स्तुत्यस्य। इन्द्रस्येव। तवसः- बलिनः। कृतानि। वन्दमानः- स्तुवन्। प्रशस्तिम्- तस्य कीर्तिम्। विवक्त्रि- ब्रवीमि ॥१॥

कविं केतुं धासिं भानुमद्रेहिन्वन्ति शं राज्यं रोदस्योः।

पुरन्दरस्य गीर्भिरा विवासेऽग्नेर्व्रतानि पूर्या महानि ॥ ७.००६.०२

कविम्- सूक्ष्मदर्शिनम्। केतुम्- प्रज्ञापकम्। भानुम्- प्रकाशयुक्तम्। धासिम्- धारकम्। शम्- शङ्करम्। रोदस्योः- द्यावापृथिव्योः। राज्यम्- स्वामिनम्। सोमं रसम्। अद्रेः- स्थैर्यप्रतीकात्पाषाणात्। हिन्वन्ति- प्रेरयन्ति। पुरन्दरस्य- बन्धनदारयितुः। अग्नेः- सत्क्रतोः। पूर्या- पुराणानि। महानि- महान्ति। व्रतानि। गीर्भिः- वाग्भिः। आ विवासे- परिचरामि ॥२॥

न्यक्रतून्ग्रथिनौ मृध्रवाचः पणीरैश्रद्धाँ अवृधाँ अयज्ञान्।

प्रप्र तान्दस्यैरग्निर्विवाय पूर्वैश्चकारापराँ अयज्यून् ॥ ७.००६.०३

अक्रतून्- अप्रज्ञान्। ग्रथिनः- जल्पकान्। मृध्रवाचः- हिंसाकरवचस्कान्। अश्रद्धान्- श्रद्धारहितान्। अवृधान्- अपक्वान्। अयज्ञान्- अदानशीलान्। पणीन्- लोभिनः। तान्। दस्यून्- स्तेनान्। अग्निः। प्र- अत्यन्तम्। नि- नितराम्। विवाय- गमयेत्। पूर्वः- मुख्यः सन्। अयज्यून्- अदानशीलान्। अपरान्- अमुख्यान्। चकार- अकरोत् ॥३॥

यो अपाचीने तमसि मदन्तीः प्राचींश्चकार नृतमः शचीभिः।

तमीशानं वस्वो अग्निं गृणीषेऽनानतं दमयन्तं पृतन्यून् ॥ ७.००६.०४

यः। नृतमः- अतिशयेन नेता। अपाचीने- अप्रकाशे। तमसी- अन्धकारे निमग्नाः। मदन्तीः-
स्तुवतीः प्रजाः। प्राचीः- ऋजुगामिनीः। शचीभिः- प्रज्ञाभिः। चकार- अकरोत्। तम्। वस्वः-
सम्पदाम्। ईशानम्- ईश्वरम्। अनानतम्- विरोधिनामप्रवणम्। पृतन्यून्- युद्धकामान्।
दमयन्तम्। गृणीषे- स्तौमि ॥४॥

यो देह्यो३ अनमयद्वधस्त्रैर्यो अर्यपत्नीरुषसश्चकार।

स निरुध्या नहुषो यहो अग्निर्विशश्चक्रे बलिहृतः सहोभिः ॥ ७.००६.०५

यः। देह्यः- जडशरीरोन्मुखभावनानि। वधस्त्रैः- स्वप्रहरणैः। अनमयत्। यः। अर्यपत्नीः-
आर्यरक्षिणीः। उषसः- विद्याः। चकार- अकरोत्। सः। यहः- महान्। अग्निः। सहोभिः-
स्वशक्तिभिः। निरुध्य- स्वोन्मुखं संस्थाप्य। नहुषो विशः- प्रजाः। बलिहृतः- करदाः। चकार-
अकरोत् ॥५॥

यस्य शर्मन्नुप विश्वे जनास एवैस्तस्थुः सुमतिं भिक्षमाणाः।

वैश्वानरो वरमा रोदस्योराग्निः संसाद पित्रोरुपस्थम् ॥ ७.००६.०६

यस्य। शर्मन्- क्षेमे। विश्वे - सर्वे। जनासः- जनाः। सुमतिम्- शोभनमतिम्। भिक्षमाणाः-
याचमानाः। एवैः- स्वकर्मभिः। तस्थुः- अतिष्ठन्। सः। वैश्वानरः- सर्वनरहितः। अग्निः। पित्रोः-
रक्षिण्योः। रोदस्योः- द्यावापृथिव्योः। वरम्- श्रेष्ठम्। उपस्थम्- अन्तिकम्। आ ससाद-
आगच्छत् ॥६॥

आ देवो ददे बुध्या३ वसूनि वैश्वानर उदिता सूर्यस्य।

आ संमुद्रादवरादा परस्मादाग्निर्ददे दिव आ पृथिव्याः ॥ ७.००६.०७

सूर्यस्य उदिता- सूर्योदये। वैश्वानरः- सर्वनरहितः। देवः- द्योतनशीलः। बुध्या- मूलाः। वसूनि-
सम्पदः। आ ददे। अवरात्- अश्रेष्ठाच्चित्तसमुद्रात्। परस्मात्- श्रेष्ठाच्चित्तसमुद्रात्। अग्निः। सम्पद
आ ददे। दिवः पृथिव्याः- द्यावापृथिव्योः मनःशरीरयोः प्रकृतिपुरुषयोर्वा। वसूनि आ ददे ॥७॥